

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.
Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Az 1917. évi zsinatot megnyitó istentisztelet.

Szónok: **Dr. Baltazár Dezső** püspök.

Előima.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! Ki magasság és mélység, tűzszlop és felhő, kegyelem és büntetés, szabadság és törvény együttesen vagy, áhitattal és alázattal áll meg előtted a te néped, mert nagynak, bölcsnek és szentnek téged lát egyedül. Uram, ki nagy jelekkel és csudákkal jelentetted meg magadat, kinek hozzánk való szerelme, a mi Urunk Jézus Krisztus megáldoztatásában, feltámadásában, mennybemenetelében s az ezekkel megpecsételt ígéretekben lett határtalan, engedd, hogy hívalkodás nélkül, de boldogan a te népednek vallhassuk magunkat.

Ebből a boldogságból töltjük meg a hálaadás poharát s felvévén mint szabadok, magasra emeljük, a te dicsőségedet példázván vele. Hiszen minden, ami megtartás, oltalom, szabadulás, építés, siker és győzelem részünkről jutott, tökéletes ajándékképpen te tőled szállt alá, kinek kedved szerint volt bennünk magadnak választott nemzetséget, királyi papságot, szent nemzetet, megváltásra való népet jegyezni el.

Tudjuk Uram, hogy emez eljegyzés vívódásokat, lélek gyötrelmét, töviset, sebet, szenvedést, próba tűzkohóját, bizalom oroszlánvermét, sátán angyalának csapdosását, orca verését, test szaggatását, keresztet is jelent. El is fogadtuk, el is fogadjuk ezeket nemcsak hitünk próbájaképpen bátran, de bűneink ostorául is alázatosan. De elfogadjuk hálaadással is, mert tudjuk, hogy ez ama megfeszített, mellyel mi és a világ egymásnak kölcsönösen megfeszítettünk, hogy így a világtól szabadabbá lévén, egyedül tőled nyerjünk felmagasztaló szolgálatot.

Uram e szolgálatra tégy alkalmasakká minket. Ne engedd lesodortatni lelkünket az általd

elhelyezett szegeletkőről, az evangéliomról, sem idő hozta szelek csalfa járása, sem kincses házak ígéretése, sem magunk bálványozása, predikálása, sem bántás, sem retteggetés, sem hatalmaságok, sem megaláztatás, sem azáltal, ami világ szerint tetszik, sem ami fáj, de még a világítélet mostani sodra által sem, melyben egy nemzedék java tűnik el tüzzel és vérrel.

A te beszéded áttanít a meghaborodott nyelvek zürzavarán, igazságod felebb ér a világ bölcsességének mesterkedésén. Világosságodat sem a tévelygés köde, sem a gyász éjszakája nem veheti el s ahol a te orcád fénylik mindenható-ságban, irgalomban és szentségben, oda a mi hitünknek szabad útát, a mi életünknek szabad irányt szent fiad: az Úr Jézus Krisztus adott.

Uram! ebben a szabadságban élni, ezt használni, ezt diadalra vinni adj lelki ajándékokat minekünk, kik építeni jöttünk anyaszentegyházadat, adj hazánknak, hogy dicsőségében s szenvedésében egyaránt nagyrahitásának jegyeit lássa, adj királyunknak, kinek vállaira teher, fejére koronaképpen e mi országunk sorsa helyezett, de adj ennek az egész világnak is, amely maga által felkavart habokon hanyattatik. Gyógyítsd meg a keserű vizeket, hogy „ne származzék ezután azokból sem idétlen termés, sem halál“, de sőt áradjon belőlük lelki gazdagság, buzogjon élet, mely a te szent Fiadban bírja az örökkévalóság kútfejét. Ámen.

Alapige: I. Kor. VIII. 9. „Meglássátok, hogy a ti szabadságotok valamiképpen botránkozásukra ne legyen az erőtelenekek.“

Sz. Gy. „Az első napon pedig szent gyűlések legyen“ mondotta Mózes, aki szentől-szembe látta az Urat s a Szent Lélek erejét tűzben és villámlásban vette át az örök törvények adójától. Jézus: a törvény betöltője az Ő nevében összejött kettőnek-háromnak szent jelenlétével a szentség alkalmát biztosítja. Szent gyűlésnek szántuk tehát mi is ezt az ó- és újszövetség egy lelke szerint. Szent gyűlésnek, melyen szent dolgok-

ról illik értekezni. És lehetne-e szentebb dolog, mint az Isten ígéje s ezen ígében a szabadság, amely „ott van, ahol az Úrnak lelke.“

A szabadságról is el lehetne mondani, hogy „felette nagy titok ez.“ Csudálatosan fényes magassága és megdöbbentően sötét mélysége van. Ragyogó nap, mely felé boldogan repdes az öntudat szárnya; fekete örvény, melybe a tévelység tömérdek nemzedéket sodrott már bele és fog is sodorni a világ végéig, amíg Isten nem lesz „minden mindenekben.“ Az éggel való rokonság peesétje; de durva kéz is, amely kérkedően törí fel a peesétet; Krisztussal való „barátságunk“, atyafiságunk; de behézasodás is abba a társaságba, amely „Babilon paráznaságának haragborából ad inni“ szabados mámort; emberi méltóságunk koronája; de egyszersmind járom is, melyben az állatnál is alábbvalóvá tudja betörni a büszkének indult embert a világ; amaz vagy emez aszerint, amint a szabadsággal való élés irányát az Isten törvénye vagy a magunk akarata szabja meg.

Nines eszme a világon, amelynek annyi „Teudása“ és „Judása“; annyi hitetője, gonosztevője, hamis próféta, alapostola és antikrisztusa lett volna, mint a szabadságnak. Kufár lelkek számításának mindig arannyal és hatalommal buzgó forrása volt az ösöztön, mely az Isten törvényének tilalomfáin legtermészetesebb jogát látja megfeszítve s a kígyóval való egységkötéstől sohase tudja egészen elszakítani magát. Ez az ösztön, ha fülbe súgva mondják neki, a házak tetejéről kiáltja ki, hogy akit a háromság olyanná tett, mint maga közül

egyét „jót és gonoszt tudván“, annak nincsen tilalom, nincsen korlát, nincs parancs, nincs törvény. Annak az elvesztett paradicsomon kívül minden szabad. Mindig ezen a szabad úton indult meg az emberi boldogság válsága; népek, nemzetek veszte; országok katasztrófája. Ezen az úton, melynek porába és morájába belenémul az intelem; amellyel a legnagyobb ember-törvényadó próbálta idvességre fékezni népét: „Lásd én adok ma előtökbe áldást és átkot. Az áldást, ha engedelmeskedtek, az átkot, ha nem engedelmeskedtek az Úrnak.“

A szabadság nem kapcsok, korlátok, tilalmak hiánya; nem olyan akarat, amiről az erkölcs kormánya, a felelősség féke hiányzanék; nem olyan induló pont, ahonnan a sugárrendszer szerint mindenféle út vezet; hanem függetlenség mindazoktól az erkölcsi nehezékektől, melyeket az Írás e gyűjtő szóba foglal be, hogy „világ“; de egyszersmind engedelmes szolgálata az Isten törvénye igazságának, melyet ha „megismertek, szabadokká tesz titeket.“ A mi szabadságunk, amely az idvesség méltóságára nevel, az Isten ígéjéhez alkalmazott élet. Egy szent szolgaság, melynek bére és „eledele az, hogy annak akaratját eselekedjük, aki elküldött minket.“

Ez az íge és akarat érintetlen korlátképen van szárván egész földi életünk mozgása körül. Tilalom, feddőzés, fenyegetés, buzdítás, imádság állanak őrt illetlensége mellett az üdvtörténet örállomásain. „Semmit se tegyetek az Ígéhez, se el ne vegyetek abból“; mondja Mózes annak a bírónak a komolyságával, aki tudja, hogy ítéletét isteni erő fogja végrehajtani. A

Tárca

A reformáció ünnepén.

*Zendüljetelek ma hittel és erővel
Dávid király dicső zsoltárai:
Az Úrnak napja eljött, áldozattal
Lobogjanak hitünk oltárai.
Buzogj, buzogj az áldozat tüzeiben
Szívünk, s mi benned hála, szeretet:
Szálljon fohászként égi trónusához...
Lelkünk virágillatja száll veled.*

*Im, ünnepet szentelni összejöttünk,
Hogy zengjük nagy neved dicséretét.
Ki felhozta ránk nappalod világát,
Hogy nem rettent már senkit a sötét.
Hitünk napfénye föltetszett szavadra,
Mint hajnalég pirosuló bársonya...
S lön fényesség a lelkek éjjelében
Bűvös, csodás, minő nem volt soha.*

*Hogy reszketett az éj sötét lovagja
A fénytől, melyben bukdácsolva jár...
Lehullt az álarc a középkor álnok
Tekintetéről és megszűnt a kár:
A kígyó mérge szétfreccsent, fejére
Hogy ráhagott az embernek fia, —
Vérharmat jelzi az igazság útját
De napjának föl kell ragyognia.*

*Feléjtésnek ne fődje lágj homokja...
A mültra fényt vet a történelem;
Gyászévtizednek sok fájó keserve
Rezdüljön át ma békés s. íveken.
Az ösök megfizettek. Drága váltság,
Mit érettünk hü szívvel adtanak,
Ránk szállott drága örökünk: a vallás,
Álljuk körül vihatlan ércfalak.*

*Vakhit, közöny, hitetlenség, e régi
Ellenfelek gyürköznek sorra még
Eszményeink lerombolt templomának
Köröskörül füstölgő romja ég:
A béke boldog álmát mindhiába
Várjuk, míg elhozzák az angyalok...
Enyhületet sóvárgó bús szívünknek
Ezer sebe: kitől vár balzsamot?*

*Az Úr az Isten, Ő hoz ránk mosolygó
Rózsás időt, vagy rettentő tusát
S ha célhoz érünk: fáradt ajkainkon
Zendíti új életnek himnuszát.
Szakadjon össze ég, föld, Istenünknek
Örök szerelme mindétig ragyog,
Míg vérözönben izzó századoknak
Sirját megássák újabb századok.*

Baja Mihály.

szelid és alázatos szív evangélioma is felemeli szavát e célra Jézus ajakán: „valaki csak egyet is megront a legkisebb parancsolatok közül és úgy tanítja az embereket, a mennyeknek országában a legkisebb lesz.“ „Hiába tisztelnék engem, ha oly tudományokat tanítanak, amelyek embereknek parancsolatai.“ És hogy a megváltó Mester a szabadságot az íge fundamentomára határolja és szegezi, nyilván kijelenti eme szavakkal: „Nem mondalak többé titeket szolgáltnak, hanem barátainak, mert amit az én Atyámtól hallottam, tudtul adtam nektek.“ Az emberekért való imája is ebben árad legmagasabbra: „Szenteld meg őket a te igazsággoddal. A te ígéd igazság.“ Igazság, a szabaddá tevő! Előhívjam-é még Pál apostolt, ki az íge és szabadság féltő szerelmében atoknak mondja a mennyből való angyalt is, ha valami mást hirdetne az ígén kívül és aki a szabadság túlzásaitól szent leckénkben az isten-országa terjedését félti.

Sz. Gy.! Ha a szabadság valami korlátlanlás volna, mindenféle egyéni vágy teljesülésének szétszórt célzatával; óh! akkor a „tágas kapu és széles út“ nem a veszedelemre, hanem a boldogságra vinne. Csakhogy ám a boldogság felé szoros kapu, keskeny út vezet. A lépésemet ki kell rajta mérnem, az irányomat megtartanom. A világterhével még ha csupa virágból, csupa gyönyörűségből állna is, nem boldogulok rajta. Egy szemernyi gyöngy, melyben a bűnös öröm színe csillog, egy porszemnyi arany, mellyel az igazságot egy futó pillanatra megvásárolták tőlem; erőszakos hatalmam győzelmének egyetlen babér-levelé, egy ártatlan vércsepp a kezemen; egy harmatcseppnyi köny, amit az én lábam taposott a porba: már megállít a szoros kapu bejárata előtt. És akkor megszegyenülve, megalázva kell visszatermem szent bizonyosságokért: a megelégedett nézőnek, a felüldített szomjúhozónak köszönetéért; a befogadott jövevénynek, a felruházott mezítelennek hálájáért; a megvigasztalt betegnek, a kiszabadított rabnak áldásaiért; a gyönyörűséges igákért, könnyű terhekért; a gyaláztatásért, szorongattatásért, üldöztetésért, sebekért, fájdalomért, melyekkel megszenvedtem az igazság szolgálatát; a bűnbánat könyeiért s mindenek felett a keresztért, amelyen odaadtam magam mindenestől fogva Jézusnak, az ő akaratának, törvényének, parancsainak, hogy fessítse meg nekem a világot s a világnak engem. Ezek előtt a bizonyosságok előtt a szoros kapu két szárnyára nyílik; az oldala szélesre tágul, homlokzata felemelkedik, küszöbe alászáll és előmbe omlik magához szíva, vonva és emelve az örökkévaló szabadság sugárözöne.

Hogy az igazi szabadság a lemondás, tűrő-szenvedés, magunk győzelmes megtagadása, a kereszt dicsekedő hordozása: ezt csak az tudja megérteni, „aki — mint az írás mondja — belenéz a szabadság tökéletes törvényébe“; aki érezte a félelmet és rettegést, amellyel az idvesség véghezvivése jár s aki legnagyobbakkor látja Jézust, amikor megüresíti önmagát önmagától: „ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint te.“

Van tehát törvénye a szabadságnak; van félelme és rettegése is, mellyel a törvény áthágása jár és van lemondása, megadása, szolgálata, feláldozása, hogy beteljék az Isten akarata és dicsősége egyedül való legyen. Az igaz, hogy lehet a szabadsággal törvény, tartózkodás nélkül, sőt minden erkölcsi korlátokkal szakítva, dacolva is élni. Lehet félreszántalni idegen tudományok görbe mesgyéire; lehet a szeretet szolgálatából kiszakadva a szabadságot „ürügy“-ként dobni oda a testnek; lehet a könnyű léha lélek esolnán ide-oda „hányattatni a habtól és hajtani a tanításnak akármilyen szele által“; lehet a szabadság nevében zsarnokságra, rabszolgatartásra rendezkedni be; lehet az emberiség nevében üzletté tenni a vért, abecsület jegyével a gyaláztatosság koporsóját fehérre festeni; lehet az igazság nevében megtiporni minden szent jogot, lehet a szeretet nevében ölni és Isten nevében pusztítani országokat és nemzeteket: hiszen „minden szabad nekem.“ Minden szabad! De meglásd óh ember! hogy „nem minden használ; nem minden épít.“ Ha semmi nem jelentette volna még meg ennek az igazságát, megjelentene a mostani tömérdek pusztulás, kín, vér, halál és gyász, melynek soha nem látott árja a féktelen szabadság zsilipjén át zúdult reá a szerencsétlen világra. Féktelenkedtek a trónok, féktelenkedtek a népek, a vak vezérek és világtalan seregek. És ime a keresztyén szabadságot oda állították gúnynak, kiégett világozóságnak, megízettlenült sónak, botránkozás kövének az erőtelenség elé: a pogányok világa és a „sem hév sem hideg“, csak névben létező keresztyének világa elé.

Szeretett Gyülekezet! Magunk felől bajos ítéletet mondani. Még a legtisztább szemű ember: Pál apostol sem meri megtenni, hanem az Istenre bizza. De azért magunkbaterés okából megkérdezhetek valamit. Reánk: magyar reformátusokra nem szólhatna ránk az apokalypszisz hét csillagú angyala: „az a mondásom ellened, hogy az első szeretetedet elhagytad?“ Régi józan, hasznos, áldott szabadságunk, amelyben megálltunk véres és tüzes zivatarok között — megvan-e? Hitben és tudományban; cselekedetben és szervezetben alattunk van-e még a „köszikla, melyből atyáink ittak, mely követi vala őket: a Krisztus?“ Nem vagyunk-e méltatlanok eleinkre, akik a világtól szabadon, de lelkükkel, hűségükkel, határozottságukkal az evangéliom fundamentomán állva az örök életnek építettek; akik „megcsúfoltattak, megostoroztatnak, próbát, bilineset, börtönt állottak, kínpróbát szenvedtek, bujdosztak nélkülözve, nyomorgattatva, gyötörtetve pusztákon, hegyeken, barlangokban, földhasadékaiban?“ Négy száz esztendő néz reánk, mikor ezen kérdések tükörében vizsgáljuk magunkat. És egy szenvedésekkel megszentelt haza, melynek mi adtunk legtöbb lelki jót; de amelynek még ezerannyival is tartozunk.

Én azt hiszem, hogy az erőtelenségnek van okuk megbotránkozni a mi szabadságunk felett. Kevés van benne, ami használ és épít; annál több a tévelygő, szabados, romboló elem. Törvényektől, igazságoktól akarunk szabadok lenni s a legnyomorultabb szolgaságba: a

magunkéba, a világéba süllyedünk. A „beszéd“ istenországot keressük, ami könnyűnek látszik; de ami ninesen. Az „erő“ istenországához — ami van — nem érzünk polgárjogot. Szabadságunk a szel szabadsága, melyről nem tudjuk honnan jön, hová megy; világosságunk a lidérefény világossága, mely út nélkül vezet megbízhatatlan ingoványokon.

Törvényhozó Atyák! A magyar szabadság Izraelének, a református Sionnak lakhelye erős, sziklára rakták eleink „a fészket.“ A szikla az evangéliom: Krisztus. A lakhely falait, ablakait, tetőzetét a szabadjára barangoló szél itt-ott megviselte. Imbolygó lámpások, füstölgő faklyák próbálkoznak benne világítani. Pedig a városnak, melynek törvénytevése reánk bízott, nines szüksége se lámpásra, se faklyára; de még „napra sem, holdra sem; mert az Isten dicsősége világosítja meg azt és annak szövétneke a bány.“ Isten dicsőségére, Krisztus szövétneke mellett keressük tehát az igazságot, „noha mindenkivel szemben szabadok; de magunkat“ az istenországiért hasznos munkában és lelkiépítésben, bizonysgtételben és példaadásban „mindenkinek szolgájává tevén“. Amen.

Utó ima.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! Hálát adunk neked szent ígéd áldásáért, melyben a szabadságról is tudományt mutattál nekünk. A szabadság tökéletes törvényét tartsd állandóan szemünk előtt, hogy ne vessünk többé soha a testnek, hanem arassunk a lélekből örökéletet.

Tedd a mi szabadságunkat józanná, hasznossá, építővé, áldottá, hogy meg ne ittassodjunk a te felmagasztaló szövetséged borától s ne vigye kezünket rontásra az az indulat, ami az ész vizsgáló kedvével és az akarat nyughatatlanságával ide-oda hánnya szabados hullámaikat.

Láttasd velünk józanon a mi istenfiúságunk díszét, tedd emberek hasznává törekvéseinket, országod építőjévé tanácskozásainkat; s minden mi munkáinkat áldottá, hogy tessék meg rajtunk, a beszédeinken és cselekedeteinken, földi országod térein, anyaszentegyházad népének épületén a te hasonlatosságod és képed, amit megrontott rajtunk az eredet bűne, de amelynek megújulására a te szent Fiad váltsága teljes reménységet adott. Amen.

Az 5-ik száz küszöbén.

„Ímé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki meghallja az én szómat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahoz és vele vacsorálok és ő énvelem. Aki győz, megadom annak, hogy az én királyi székembe üljön velem, amint én is győztem és ültem az én atyámmal az ő királyi székében. Akinek van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek“. Jelenések: III 20—22.

Mikor én, mint ker. tanácsbíró, először mentem gyűlésre, bírósági tárgyaláson, egy megfélebbezett fegyelmi

ügyet adtam elő. Olyan egyszerűnek, olyan tisztának láttam az egész ügyet, hogy az előző fegyelmi ítéleteket sehogyse tudtam megérteni. Igaz, hogy én minden lelkészi működésben egyedül a Biblia életfényében láttam az igazságot s igyekeztem ahoz szabni a magam dolgát és másokét is. Arról volt szó, hogy egy nagy egyházunk néhány presbitere, elmozdítását kívánta egy olyan presbitertársuknak, ki ellen már a választás alkalmával igen súlyos erkölesi botlásban, fegyelmi vizsgálat folyt polgári téren is, egyházi téren is s miután polgári téren végérvényesen bűnösnek mondatott ki, egyházi téren is marasztalva lett, el is szenvedte büntetését. Ez ítéletekre támaszkodva, kérték az illető presbitertársak elmozdítását a presbitériumból, nehézményezvén már azt is, hogy oly súlyos büntény mellett tanítói hivatalától nem fosztották meg. Miután a presbiterség, bibliai alapon, sőt egyházi törvényeink értelmében is, mintaszerű életet föltételez, semmi kétségem sem volt afelett, hogy felebbezőknek igazság lesz szolgáltatva, az illetőt elmozdítják presbiteri tisztségéből, hiszen ilyen *mintá-életet* nem lehet erkölesi öngyilkosság nélkül, egyházi bíróságnak a gyülekezet élén megtűrni.

A vers vége azonban az lett, hogy a felebbezést elvetette a fegyelmi bíróság, az illető tanítót meghagyta presbiteri tisztségében — *vonalkozó paragrafusok alapján*.

Megvallom most őszintén, oly megrendítőleg hatott reám ez első igazságszolgáltatás, hogy nyomban távozni akartam minden ilyen tisztességtől. „Az én országom nem e világból való“. De mégis mintegy felocsudva, gondolkodtam a dolgok felett.

Hiszen volt módomban, nyitott szemmel járva az élet útját, látni oly dolgokat, melyeket nem látni lett volna jó, de az említett eset mégis egyenesen megdöbentett s azóta nem hagyott nyugtot, hogy mondjam el mondanivalómat egynémely gyilkoló igazságunkról, — itt lévén a javítás ideje és alkalmá.

Úgy gondolom, hogy a reformáció új századával nekünk egy új reformációba is kell lépnünk. Ez új reformáció ajtaján hallja lelkem a Krisztus zörgetését. Mert a Krisztus még mindig kívül áll a mi keresztyénségünk ajtaján. Mert hol van a mi drága örökségünk, amit ránk hagyott? „*Békességet hagyok nektek; az én békességemet adom nektek. Nem úgy adom én nektek, amint a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, se ne féljen.*“

Vajjon nem csupa nyugtalanság és félelem-e a mi életünk? És pedig nemesak most az egytetemes örületben, hanem általában! Melyik ember, melyik ország, melyik egyház állíthatná magáról, hogy bírja örökségül a Krisztus békességét, melyben nines nyugtalanság és nines félelem? Egyházunk is csupa nyugtalanságban sinlik, főiben és tagjaiban. Jön a zsinati törvényalkotás, reménységgel biztató némi nyugodtabb élethez.

Az én lelkem úgy látja, hogy egyházi törvényhozásunk rossz úton jár. Nem Az diktálja törvényeinket, ki magát *Út, Élet és Igazságként* bizonyította, hanem

a magunk polgári esze vezet. Mi megyünk az úgynevezett világ után, holott ellenkezőleg kellene lenni. Lassanként *fark* lesz az egyház és nem *fő*, — amint Jáhve figyelmezteti a zsidóságot törvényeivel, vagy annak ellenében.

A világi törvény jellegző sajátága, hogy a részletek határtalan kiterjedésében tévelyeg. Mert az emberi helyzeteket és tényeket szülő érzések, vágyak, indulatok igazán határtalanok. Egy embernél is annyiféle oka-foka van a cselekedetnek, hogy azt külön-külön megállapítani nem lehet. Az emberek milliói milliókkal hatványozzák a változatosságot. Nem lehet itt részletezni, mind paragrafusokba szedni. Hiába a folytonos törvényhozás, novellázás, rendeletek tömege: — minél több, annál rosszabb. A gonoszság ügyesen bujkál a paragrafusok között, főként, ha vezető is segít neki. Pedig már nálunk is gyakorlatba jő az ügyvédi segítség, ami egy szemérről sem emeli igazságunkat és életünket. Az esküdszék intézménye kész beismerése annak, hogy a paragrafusokban nincs idvesség s az igazság a lelkiismeretben születik, onnan kél életre. Aztán, az egyházi és polgári törvénykezés két különböző dolog.

A polgári törvénykezés negatív munka: akadályokat, kerítéseket épít az élet értékeinek megvédésére. De arra képtelen, hogy életértékeket termeljen. Nem volt még eddig olyan törvényhozó testület, olyan parlament, olyan monárka, amely és aki jobba, hasznos munkában gyümölcsözőbbé tette és tehette volna az embert, a népet. Nem volt olyan bölcs és százezer speciális esetre kiterjeszkedő törvénykönyv, amely az embernek emberhez való viszonyát bensőbbé, szorosabbá, egymás segítésére alkalmasabbá formálta volna. A polgári törvény, ha legjobb is, egyszerű, tiltó törvény; de ez is puszta keret és nem tartalom.

Mennyivel más a krisztianizmus törvénye! Más világ. Ennek törvénye életfakasztó, életfejlesztő, a határtalan lehetőségek pozitív erői. Ez erőket nem lehet paragrafusokba szedni, mint nem lehet a fényt, a meleget, a harmatot, a levegőt. Ez életfakasztó erők átáramlanak, átsugároznak szívből-szívbé, lélekből-lélekre. A Biblia beszél nekünk ilyen átáramlásokról, a Jézus beszédei hatalmáról, méltóságáról; a belőle kiáradó, gyógyító erőkről, tekintetének megdöbbenő, lesújtó vagy felemelő hatásáról. Mikor tanítványai vették a Szentlelket, ezek erőiről is olvasunk. Pál apostol minden törvénytudását sárnak és hitványságnak ismerte meg ama fény után, mely lelkébe lövelt a damaskusi úton; Luther, Kálvin és a többi sem a paragrafusok nyomán indították meg az új életet. Kezöket az ekeszarvára vetve, elfeledték a hátuk mögött poshadó törvényeket.

Mindezek azonban nem azt teszik, hogy tehát csináljunk egy tabula rasat s kiki menjen a maga útján. Hanem csak azt teszik, hogy ha a legerősebb, legékesebb vaskerítéssel vesszük is körül lelkiéletünk gyümölcsös kertjét, bizony nem várhatunk abból gyümölcsöt, éhen pusztul egyéni és gyülekezeti életünk, — sőt

egyetemes keresztyén társadalmi életünk is a gyűlölség vértengerébe fül. Kell törvény, kell paragrafus, — de ezek csak határcölöpök, útmutatók és semmi több. Az élet mozog, az élet fejlődik, erősödik; ezt a mozgást, fejlődést kell elősegíteni az egyháznak. Íme ott vannak törvényeink arról, hogyan viselkedjék, — még öltözködjék is — a lelkész, a tanító és a többi s — ezek után se nem viselkedik, se nem öltözködik senki. A viselkedésben a tisztesség elemi követelményét se tartja egy-némely kimagasló, vezető emberünk, kinck pedig minden paragrafus fejében van. Az a baj, hogy *csak* a fejében van, holott a szívből kelnek ki az élet tényei; a szív pedig sohasem a paragrafus után igazodik. Bibliánk mindenütt a szívre fekteti a súlyt. Szívünk érzése köt össze egyénnel és dolgokkal, — vagy tépi szét a legszentebb viszonyokat. Ez érzések irányítása, tisztítása, erősítése, a krisztianizmus magasztos földadata. És e földadatot egyedül folytonos ráhatással lehet megoldani, — a bölcsőtől a sírig. Enélkül a folytonos ható munka nélkül az egyház puszta keret csupán, ha aranyos is, arra szolgálván, hogy urasan, vagy szegényesen tartsa el több-kevesebb alkalmazottait. Csak emlékezetbe hozom itt a nagykarolyi egyházmegye legközelebbi gyűlésének tudósításából a következő pár sort: „A templomok látogatása megfelelő. A vallásos élet fokozására jótékonyan hatottak egyes helyeken a vallásos estélyek felolvasásai s a vallásos irányú lapok terjesztése. Azonban az egyházak túlnyomó részénél, ezek tekintetében *éppen semmit sem tettek*. Ismétlőiskolás növendékeink, az iskola bevégezése után, de még iskolai évök folyamán is, majdnem teljesen magukra vannak e téren (vallásos irányú nevelés) hagyatva“.

Nos, míg ilyen lelkészeket, ilyen tanítókat bocsátanak ki főintézeteink, addig alkothat a zsinat legkisebb részletig egybevágó paragrafusokat, református gyülekezeteink s benne az emberi élet el fog sorvadni biztosan.

Nekünk valóban új reformációra van szükségünk, hogy ha kiségit a jó Isten ebből az örületes, vadállati gyilkolásból, magunkra eszméljünk, felocsudjunk az anyagimádás, önző uralomratörekvés elsülyesztő letargiájából s mint a Krisztus keresztye alól hazafelé táromlygó gyilkosok mellüket verve, térjünk más útra.

Krisztus folyvást zörget belátásunk ajtaján. Ő életet hoz nekünk, mert „Őbenne vala az élet teljessége“. Nekünk pedig életre, az élet teljességére van szükségünk mindenkor. Azt már látjuk és érezzük, mit hozott ránk a magunk esze, a magunk állati vágya. A jövő században reformátoraink után az élet fejedelméhez kellene térnünk.

Andrássy Kálmán.

Iskola

Dr. Batta István.

Dr. Batta Istvánt, a debreczeni református leánygimnázium matematika-fizikai tanárát a vallás- és köz-

oktatásügyi miniszter a kolozsvári tud. egyetemmel kapcsolatos tanárképző intézet rendes tanárává nevezte ki. Minta tanárságra távozik tehát körünkből, de minta tanárnak bizonyult itt is külön cím és megbízás nélkül is alig három éve elfoglalt s oly ritka szeretettel, oly idealis lelkedéssel s soha nem lankadó buzgósággal betöltött munkakörében. Kartársai tettetés nélküli elismerése, a szinte felénken szerény és benső lelki indításhoz udvarias személye iránt messi körökben felebredt őszinte nagybecsülés, tanítványai megindító szeretete s működése fényes eredménye: mind egy-egy élő tanúbizonyágtétel amellest az igazság mellett, hogy személyében s annak munkakifejtésében az idealis tanári hivatás igazi típusa testesült meg. Oly fenntartás nélküli őszinteséggel ismerjük be és hirdetjük értékének e kiválóságát, amely buzgóan igyekezünk felfedni fényes működése eredményességének szülő okait, hajtó erőit. A példaadás ugyanis csak akkor hatékony, ha egyéni szellemi és erkölcsi erők okozatos megnyilatkozásának bizonyul, ha nem a külső jutalomért, vagy elismerésért lemondással, önsanyargatással, alkalmazkodással, néha nagy erőmegfeszítéssel végzett külső kötelességteljesítés, sőt inkább örömmel szolgálata, a hűségnek kitartása, az igazságot való küzdelemnek tudata és lelkesítő átérezése, belső léleknevelő és jellemképző módon az egyéniség lelki életébe átszűrődött örök isteni lényeg közlése s megélésének éreztetése az.

Dr. Batta István személyére s működése egész menetére fényesen ráillik e megállapítás. Nem félünk, hogy a dicséret elismerés elkapatja, de önmagunk előtt restellenők be nem vallani, hogy személyi kiválósága volt segítője mintaszerű tanári tevékenysége kifejtésének. Hűség az előkészületben, a gyűjtött kincsek megtartásában és kamatoztatásában, szorgalmas keresés az ismeretek sejtelmes világában, alázatos forgolódás az örök titkok és a nagy igazságok szellemhonában, boldog öröm érzete a meglátottak és megtaláltak fölött, remény még a lemondásban is s hithűség és istenfélelem az egész életfolytatásban: a talentumokként nyert öserővel párosulva ez erények formáltak igazi személyiséggé, meggyőződéses karakterré, a szó nemes értelmében vett tanító mesterré. Amit szólott, hitte és élte s a kutató munkásság légkörébe való merész felemelkedéssel tudomány igazságainak a szellemfejlődés egyetemes menetében jelentkező nagy értékét is megértvén, a maga által választott hivatás tanítómesteri kötelességét igazi kötelességnek fogta fels az oktatás és nevelés művészeteként gyakorolta. S az általa hirdett és megélt igazságok minél sikeresebb kikelésének és gondozásának a vágya, hogy megtudta vele láttatni tanítványai lelkének örök értékét is, hogy le tudott ereszkedni nyájassággal, szeretetreméltósággal, önfegyelméssel s mindamellest méltósággal öhozzájuk s szomszjas lelkeikbe: az örökkévalóság e veteményes kertjeibe, hogy bele tudta hinteni a kies zöld vetés gyönyörködtető valóságával nehéz és elvont szaktudománya magva-igazságait! A népes sereg, mely között forgolódott, az a két iskola, melyben működött, beh szép és beszédes tanúbizonyágot tud minderről . . .

És most távozni készül körünkből. Új munkamezőre lép át, hol nemesak maga vet többé halhatatlan lelkekbe, hanem másokat is megtanít a vetés művészi munkálataira. Új munkamezején mennyi új feladat, mennyi istenáldás!

Menj büszkeséggel! Elválásod felett érzett őszinte szomorúságunk borujával megnevelített legjobb áldás-

kívánásaink kísérjenek új úton, hogy hited reménye legyen valóság, küzdelmed célja: közéletünk szellem-erkölcsi regenerációja legyen fényes diadal, mely hősi erőfeszítései után dicső osztályrészt e nemzetnek kijut s megkoronázza legjobb fiai hűséges munkáját!

vd.

Különfelek

Bátorság.

A reformációt sok oldalról tárgyalják s a reformátorokat sok szempontból méltányolják napjainkban. Egyik embernek a felvilágosodottság, másiknak a széleskörű tudás, harmadiknak a humanitárius alkotások sora, negyediknek a korát meghaladó bölcs intézkedések láncolata imponál és így tovább. Engem legjobban a bátorság ragad meg, amellyel a reformátorok mindegyike az őt körülvevő, merőben ellentétes világgal, emberekkel és világnézettel szemben meg tudott állani.

Napjainkban, az új, korszerű, várva-várt békés jobb-korhoz megvolna az erő, de mintha nem volna meg az erőnek akarásba lendítésére a fő-fő kellék — a bátorság. □

A négyszázados évfordulót kollégiumunk méltóképen óhajtván megünnepelni, évévből az istentiszteleteknek, ünnepélyeknek és felolvasásoknak egész sorát állította össze a rendezőség. Október 31-én a debreczeni egyház jubilál, amikor is Könyves Tóth Kálmán lelkész fog prédikálni. November 4-én délelőtt a kollégium tart ünnepélyes istentiszteletet a nagytemplomban, ahol Dr. Veress István tan. kép. igazgató végezi a prédikatori tisztet. Aznap délután a Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör a Hittanszaki Önképző Társulattal együtt ünnepélyt rendez. November 11-én délelőtt a kollégiumi oratoriumban az ifjúsági istentiszteleten Dr. Tankó Béla egyetemi ny. r. tanár fog prédikálni, ami után a gályarabok emlékoszlopának megkoszorúzása következik. Délután a főgimnázium rendez reformációi ünnepélyt. November 17-től kezdve minden szombaton a reformációval kapcsolatos témákról tart felolvasó estélyeket a Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör.

A zsinatra a zsinati tagok folyó hó 22-én délelőtt 10 órakor Budapesten a Lónyay-utcai főgimnáziumban gyűltek össze, ahonnan átvonultak a Kálvin-téri templomba. Itt Dr. Baltazár Dezső püspökünk végezte az istentiszteletet lapunk vezető helyén közölt gyönyörű imádságaival és hatalmas beszédével. Ezután gróf Degenfeld József főgondnok, mint a rangban legidősebb főgondnokunk, elfoglalván az elnöki széket, üdvözölte a megjelent tagokat. A társelnökséget, mivel Dr. Kenessey Béla erdélyi püspök betegsége miatt nem volt jelen, Dr. Baltazár Dezső püspökünk töltötte be. Korjegyzők választása, a királyi leirat felolvasása s a megbízó levelek benyújtása után a zsinat első napi funkciója elvégződött. — Másnap 23-án, az Abonyi-utcai székház zsinati termében, Dr. Benedek Zsolt korjegyző jelentette, hogy az igazoló bizottság a 106 megbízó levelet érvényesnek fogadta el. Ezután megválasztották a tisztikart, a választás egyhangú volt: elnökké megválasztották: Dr. Baltazár Dezső és gróf Degenfeld József; alelnökké: Dr. Tüdös István és Darányi Ignác; lelkészi jegyzőkül: Sass Béla Révész Kálmán és Vajda Ferenc; világi jegyzőkül

Ravasz Árpád, Dr. Kun Béla és Segesdi Ferenc; konventi gazda lett: Dr. Benedek Zsolt. Gróf Degenfeld József főgondnokunk elnöki székfoglaló beszéde és Dr. Baltazár Dezső püspökünk köszönő szavai után az evangélikus testvéregyház öttagú küldöttsége élén Zsigmondy Jenő egyházkerületi felügyelő üdvözölte a zsinatot, amely üdvözlést a világi elnök köszönte meg.

Lelkészwálasztás. A tivadarfalvai gyülekezet Orosz Kálmán nagyszöllősi s. lelkészt egyhangúlag lelkipásztorául választotta. Az Úr áldása sokasodjék meg az új pásztoron és a gyülekezeten egyaránt.

Tartalom: Dr. Baltazár Dezső, Az 1917. évi zsinatot megnyitó istentisztelet. — Andrássy Kálmán, Az 5-ik száz küszöbén. — Iskola: vd., Dr. Batta István. — Különfélék.

Pályázat.

A püspökladányi református egyház pályázatot hirdet egy segédtanítói állásra.

Javadalom: 1. egyházi pénztárból havi 110 K (lakpénzzel együtt), 2. államsegélyből a vallás- és közokt. minisztérium által kiutalandó háborús segély és ruhabetételek segély. (A mult iskolai évben e két címen 1000 K-t kaptak helyettes tanítóink.)

A megválasztandó segédtanító működése a folyó iskolai év végéig, illetve amennyiben valamelyik hadbavonult tanítónk ezen időn belül a katonai szolgálat alól állandóan felmentetnék, ennek hazaérkezéséig tart.

Pályázhatnak okleveles férfi- és nőtanítók, esetleg nyugdíjasok is. Pályázati határidő: nov. 10. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

Püspökladány, 1917 október 24.

Kállay Sándor,
református lelkész.

1—2

Pályázat.

A szamoskrassói református egyház pályázatot hirdet egy helyettes tanítói állásra.

Fizetése: Havi 200 kor. azaz Kettőszáz kor. és az államtól folyósítandó háborús pótlékok.

Kötelessége: I.—II. vegyes osztályok (80 növendék) tanítása a tiszántúli egyházkerületi terv alapján.

Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők. Nem oklevelesek is pályázhatnak, ezek azonban csak havi 150 koronát kapnak.

Pályázati kérvények 1917 november 5-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Posta: Szamoskrassó. (Szatmármegye.) Állás azonnal elfoglalandó.

Az iskolaszék.

Meghosszabbítás.

A sárközújlaki református egyház e lap folyó évi 30-ik számában közölt hirdetést november 4-iki határidővel meghosszabbítja azon változással, hogy a helyettes havi fizetése 140 koronában határozott meg.

Szabó Károly,
református lelkész.

Pályázat.

Az alsójózsai református egyház hadbavonult tanítója helyettesítésére helyettes keres. Fizetése havi 100 korona, az államtól járó háborús segély s egy szoba fűtéssel. Pályázhatnak tanítónők is. Pályázatok a felsőjózsai református lelkészi hivatalhoz címzendők. Állás azonnal elfoglalandó.

Felsőjózsa, 1917 október 22.

Református presbiterium.

Pályázat

az érkeserői református elemi népiskola tanítónői állásra, melynek javadalma:

1. Lakás.
2. 297 kor. 08 fillér az egyháztól.
3. 751 korona az államtól.
4. Tizenegy hold föld, melynek adóját a haszonélvező tanítónő fizeti.
5. Három hold legelő illetmény, melynek adóját az egyház fizeti.

Pályázati határidő november hó 10.

Érkeserű, 1917 október hó 21.

Sarkadi Nagy József,
református lelkész.

Pályázat.

A biharugrai református egyház kántorfitanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom egyháztól: tisztességes lakás kerttel. Polgári évre 796 korona készpénz és kántorságért: 100 korona, mindezek évnegyedes részletekben; továbbá 6¹/₄ kat. hold föld haszonélvezete, mely az 1918-ik évre 230 kor. haszonbért biztosít.

Ezekon kívül a polg. községtől: 56 korona faváltság és 30 korona ismétlősök tanításaért s végül a szolgálati éve szerint a törvényes államsegély.

Kötelességek: III—VI. oszt. fiúiskolai növendékek mindennapi és az ismétlősöknek a téli hónapokban való tanítása; fisharmónium mellett templomban s temetéseken éneklés.

Végül kanonikus órákon és lelkész akadályoztatásakor szószéki szolgálat.

Pályázhatnak: okl. református férfi tanítók, oklevél, keresztlevél, tisztí orvosi bizonyítvány, magyar honosságot igazoló bizonyítvány és esperesi elbocsátóval, valamint eddigi szolgálataikat is igazoló okmányuk becsatolása mellett.

A pályázat református lelkészi hivatalhoz november 1-ig beküldendő.

Megválasztott állását a választás után azonnal elfoglalni köteles.

Bibliotheca Jubilaris A „HANGYA“

irodalmi ujdonságok, népszerű és tudományos művek jegyzéke a reformáció 400 éves jubileumára, magyar és német nyelven.

Kivánatra ingyen és bérmentve küldi meg

Hegedüs és Sándor

prot. irod. könyvkiadóhivatala
Debreczen.

Már megjelent!

Férfiak és hősök.

A schweizi reformáció és annak áldásai.

Levéltári adatok alapján igen érdekesen megírott története a schweizi reformációnak és a reformáció jelentőségének mélyreható méltatása. — Két utolsó, összefoglaló fejezetét **emlékbeszéd** és **ünnepi egyházi beszédek készítésénél pompásan fel lehet használni.**

Csak egyedül ezen ünnepi kiadás jelent meg Schweizban. A schweizi református egyház megbízásából szerkesztette: **Dr. Hadorn Vilmos** tanár.

Egyedül engedélyezett hiteles fordítás. 24 képpel.

Fordította és jegyzetekkel ellátta:

Jánosi Zoltán,

debreczeni református lelkész.

ÁRA: Füzve K 3.— (bolti ár K 3.50), kötve K 4.50 (bolti ár K 5.—)

Minden 10 példányra 1 tiszteletpéldány. — A pénz előleges beküldése esetén bérmentve küldjük.

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala
Debreczen, Piac-utca 49. szám.

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékébe jelenleg 1550 szövetkezet tartozik, 78 millió korona évi forgalommal.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

JUBILEUMRA!!

Három jubiláris beszéd. Irta: Révész János.	K 1.20
Jubiláris beszédek és imák. Irta: Paulik János	K —.60
Emlékalbum képekkel.	K 6.—
Magyar reformáció könyve. Szerkesztette: S. Szabó József.	K 2.40
Emlékkönyv a reformáció 400 éves jubileumára. Szerkesztette: Uray Sándor	K 3.60
Emlékfüzet. Erős várunk	K —.64
Férfias hit. Beszédvázlatok, elmélkedések. Irta: Szimonidesz Lajos	K 2.50
Arany és Tompa emlékezete az iskolákban. Irta: Fülöp József.	K —.80
Luther. Ünnepi játék. (Szindarab.) Irta: Wolf József	K 4.50
Jubiláris beszéd. Irta: Berde Sándor	K 1.20
Jubileumi beszéd. Irta: Rédei Károly	K —.50
Jubileumi beszéd. Irta: Lukácsy Imre.	K 1.—
A Protestantizmus szelleme. Irta: Dr. Czákó Ambró. (Most jelent meg!)	K 6.—
Halk szó a viharban. (Egyházi beszédek.) Irta: Haypál Benő.	K 3.—
A mi hitünk. Elmélkedések és beszédek a jubileumra. Irta: Szimonidesz Lajos.	K 1.20

KÓKAI LAJOS

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3.
Portóra 10% felárt kérek.